

SIŪLOMOS VALSTYBĖS TARNYBOS SISTEMOS PERTVARKOS VERTINIMAS

2022 m. lapkričio 11 d.

Nr. APŽE-2

Įžanga

Profesionalios, efektyvios ir atliepiančios viešosios paslaugos daro teigiamą įtaką visuomenės pasitikėjimui viešuoju sektoriumi ir kokybiškų paslaugų gavimui.

EBPO 2019 m. pateikė rekomendacijas¹: sudaryti sąlygas lyderystei; pritraukti ir išlaikyti kompetentingus darbuotojus; viešajame sektoriuje kurti mokymosi kultūrą kompetencijų ugdymui; vystyti ilgojo laikotarpio strateginį ir sisteminį požiūrį į žmogiškųjų išteklių valdymą; sudaryti sąlygas vidiniam ir išoriniam darbo jėgos mobilumui ir prisitaikymui, siekiant suderinti gebėjimus su jų paklausa; apibrėžti ir pasiūlyti skaidrias įdarbinimo sąlygas, atitinkančias pareigybei numatytas funkcijas.

Lietuvos viešojo administravimo efektyvumas siekia 27-ią ES valstybių vidurkį². Vyriausybės programoje³ nurodyta, kad „trūksta profesionalių vadovų ir kokybiškus sprendimus gebančių parengti valstybės tarnautojų, valstybės tarnyba tapo nugyventa, sumenko jos prestižas. Dėl to vienas iš svarbiausių viešojo sektoriaus prioritetų – įgyvendinti kompleksinę viešojo valdymo reformą, siekiant padidinti viešojo sektoriaus profesionalumą, lankstumą, inovacijų ir technologijų diegimą, taip pat sustiprinti atsakomybę, gebėjimą priimti sprendimus ir spręsti sudėtingus iššūkius.“

Valstybės kontrolė audito ataskaitose yra teikusi pastebėjimus, susijusius su valstybės viešojo sektoriaus efektyvumu: neišgrynintos ar netinkamai paskirstytos įstaigų ir jų padalinių funkcijos

(3 auditai⁴), nepasiekti veiklos rezultatai arba nesiekiami jų didinti (3 auditai⁵), nepamatuojami veiklos rezultatai ir poveikis (4 auditai⁶), darbo apmokėjimas nesusietas su realiu žmogiškųjų išteklių poreikiu arba pasirenkama kita įstaigos teisinė forma dėl galimybės didinti darbo užmokestį (2 auditai⁷), darbuotojų skatinimo sistema nesusieta su veiklos rezultatais (1 auditas⁸). Taip pat Valstybės kontrolė yra pasisakiusi, jog būtina pereiti nuo tikslo detalai suplanuoti ir panaudoti asignavimus pagal ekonominę klasifikaciją prie siekio efektyviai ir rezultatyviai vykdyti veiklą ir pasiekti išskeltus tikslus mažiausia kaina (2 auditai⁹).

2022-02-28 patvirtinta Valstybės tarnybos pertvarkos koncepcija siekiama pertvarkyti valstybės tarnybą sustiprinant vadovavimo ir lyderystės gebėjimus, padidinant valstybės tarnybos profesionalumą, lankstumą ir efektyvumą, modernizuojant žmogiškųjų išteklių valdymą, diegiant inovacijas valstybės tarnyboje¹⁰. Koncepcijai realizuoti parengtas Valstybės tarnybos įstatymo projektas¹¹ ir jį lydinčiųjų įstatymų pakeitimų paketas.

Valstybiniai auditoriai įžvelgia atliktų viešojo administravimo efektyvumo auditų rezultatų realizavimo galimybes Valstybės tarnybos pertvarkos tiksluose bei priemonėse ir dalinasi savo įžvalgomis, kurios prisidėtų prie planuojamų pokyčių didesnio rezultatyvumo.

1 OECD Recommendation on Public Service Leadership and Capability, OECD, 2019.

2 Worldwide Governance Indicators, 2020.

3 Seimo 2020-12-11 nutarimu Nr. XIV-72 patvirtinta Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, 200 p.

4 „Kaip Kultūros ministerija formuoja kultūros politiką, organizuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą“, 2017-02-28 Nr. VA-P-50-2-3; „Žmogiškųjų išteklių valdymas viešojo administravimo institucijose“, 2017-02-13 Nr. VA-P-10-1-1; „Ar pasirengta priimti sprendimus dėl administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo pertvarkos“, 2017-09-29 Nr. VA-2017-P-40-2-17.

5 „Kaip Kultūros ministerija formuoja kultūros politiką, organizuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą“, 2017-02-28 Nr. VA-P-50-2-3; „Ar sudarytos sąlygos viešojo sektoriaus vidaus kontrolės sistemai efektyviai veikti“, 2017-03-29 Nr. VA-P-50-3-6; „Valstybės ir savivaldybių valdomų įmonių bei viešųjų įstaigų valdysena“, 2021-04-06 Nr. VAE-3.

6 „Kaip Kultūros ministerija formuoja kultūros politiką, organizuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą“, 2017-02-28 Nr. VA-P-50-2-3; „Programinio biudžeto sistema: strateginių veiklos planų sudarymas ir įgyvendinimo stebėseną“, 2016-10-10 Nr. VA-P-60-2-17; „Ar savivaldybių vykdomų funkcijų sistema sudaro sąlygas joms veikti efektyviai?“ 2019-04-09 Nr. VA-1; „Ar valstybės ir savivaldybių dalyvavimas valdant viešąsias įstaigas užtikrina naudą visuomenei“, 2017-04-25 Nr. VA-2017-P-10-9-11.

7 „Žmogiškųjų išteklių valdymas viešojo administravimo institucijose“ 2017-02-13 Nr. VA-P-10-1-1; „Ar valstybės ir savivaldybių dalyvavimas valdant viešąsias įstaigas užtikrina naudą visuomenei“, 2017-04-25 Nr. VA-2017-P-10-9-11.

8 „Žmogiškųjų išteklių valdymas viešojo administravimo institucijose“, 2017-02-13 Nr. VA-P-10-1-1.

9 „Lietuvos Respublikos 2016 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“, 2017-09-29 Nr. FA-2017-P-60-5-7-1; „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“, 2016-10-03 Nr. FA-P-60-6-10-1.

10 Valstybės tarnybos pertvarkos koncepcija, 2022-02-28, 6 p.

11 Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 nauja redakcija, projektas Nr. XIVP-2066.

Kompetetingų įstaigų vadovų įgalinimas siekti geriausių veiklos rezultatų

Valstybės tarnybos pertvarka pradedama nuo į rezultatus orientuotų ir juos užtikrinančių vadovų pritraukimo. Tam jiems reikia suteikti rezultatams pasiekti reikalingus įrankius ir, be kita ko, įgalinti disponuoti visais ištekliais sutartiems tikslams pasiekti. Tai riboja Biudžeto sandaros įstatymo 6 str. nuostatos. Toks teisinis biudžeto asignavimų naudojimo reguliavimas keistinas, kad būtų pasiekti formuluojami lūkesčiai, už kuriuos vadovai bus atsakingi ir atskaitingi. Valstybės tarnybos įstatymo projekte¹² numatyti susitarimai su vadovais dėl pagrindinių kadencijos laikotarpio tikslų ir rezultatų. Pasiekti rezultatai bus vertinami įstaigos vadovo tarnybinės veiklos vertinimo metu. Vadovo veiklos tikslų ir rezultatų įgyvendinimo įvertinimui numatyti veiklos vertinimo kriterijai ir rodikliai.

¹² Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 nauja redakcija, projektas Nr. XIVP-2066.

Valstybės tarnautojų veiklos rezultatyvumo užtikrinimas ir darbo užmokestis

Valstybės tarnybos įstatymo projekte numatoma pereiti prie tarnautojų vertinimo pagal rezultatus. Kokybiškam pokyčio rezultatui įvertinti reikalingi bent 2 metai, todėl šiuo pereinamuoju laikotarpiu itin svarbus metodinis vadovavimas.

Projektuojama valstybės tarnautojų darbo užmokesčio sistema yra susieta su objektyviu darbo rinkos matu – vidutiniu mėnesiniu bruto darbo užmokesčiu (VDU). Siekiant užtikrinti, kad ji būtų ne tik motyvuojanti, bet ir apsauganti nuo subjektyvių sprendimų, dar reikia nustatyti, kad valstybės tarnautojų pareiginės algos (atlyginimo) bazinis dydis būtų įstatyme vienareikšmiai susietas su VDU.

Valstybės tarnybos departamentą pakeis Viešojo valdymo agentūra

Planuojama, kad Vyriausybės įgaliota institucija turėtų organizuoti ir įgyvendinti įstaigų vadovų paiešką, aukštesniųjų vadovų karjeros valdymą, kompetencijų ugdymą, centralizuotai organizuoti ir koordinuoti tarnautojų mokymų vykdymą, viešojo sektoriaus (ir viešųjų įstaigų) veiklos stebėseną, analizę, administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo stebėseną, užsienio praktikos analizę, gerosios praktikos sklaidą ir kitas nustatytas funkcijas.

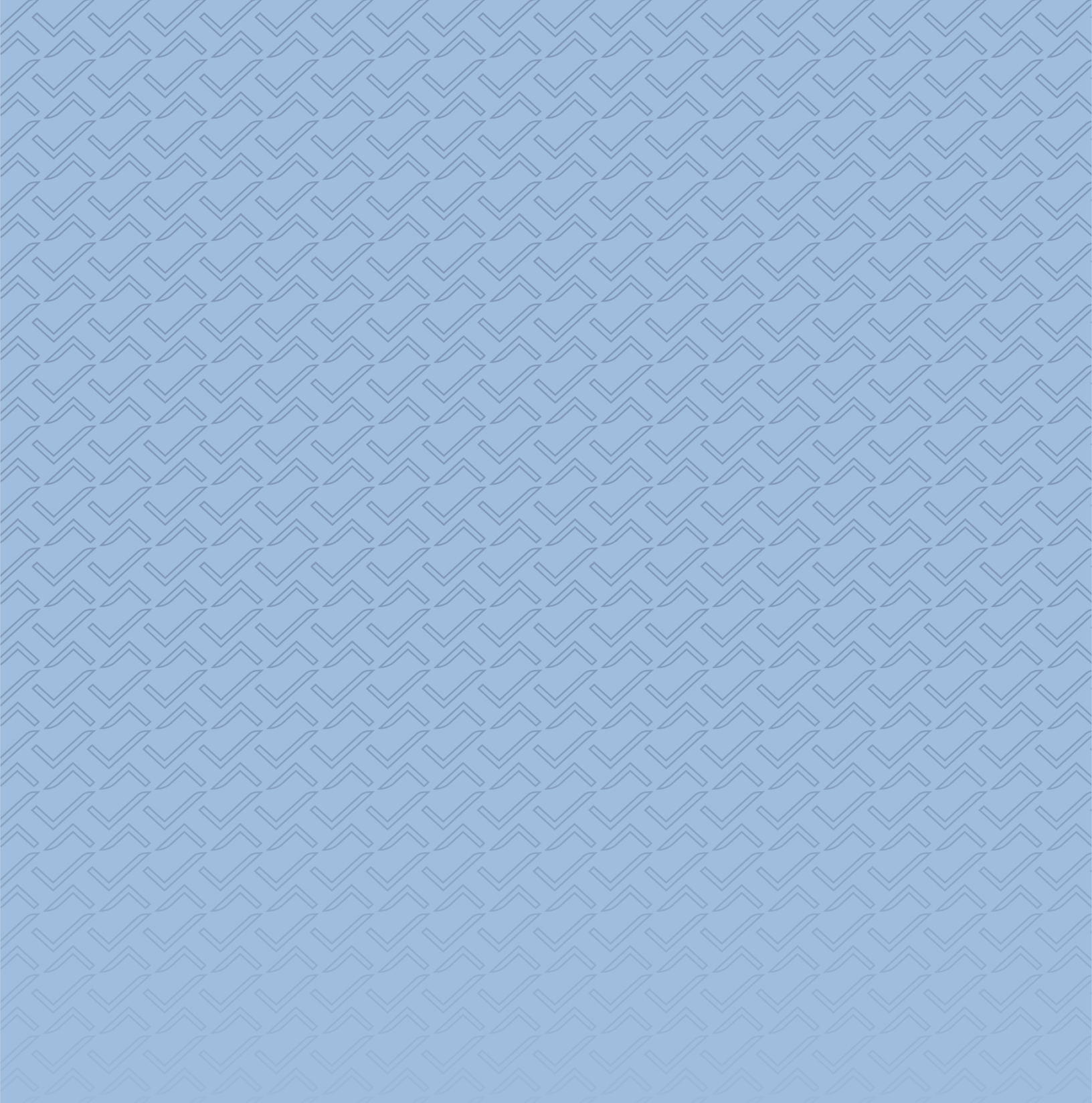
Siekiant, kad agentūra kokybiškai ir laiku vykdytų funkcijas, kurių nevykdė Valstybės tarnybos departamentas, įvertinus planuojamą veiklą vykdymo pradžia ir apimtis reikia užtikrinti tinkamus išteklius, kompetencijas ir įgaliojimus.

Reikėtų užtikrinti, kad Viešojo valdymo agentūra, įgysianti valstybės tarnybos kompetencijų užtikrinimo koordinatoriaus statusą, ir pertvarkos procese dalyvaujančios visos institucijos būtų pasirengusios ją tinkamai įgyvendinti.

Atkreipiame dėmesį

Siekiant tinkamai įgyvendinti pertvarkos tikslus taip pat reikėtų:

- atlikti viešojo sektoriaus institucijų tinklo peržiūrą, kaip numatyta valstybės tarnybos pertvarkos koncepcijoje;
- nuolat komunikuoti su socialiniais partneriais bei viešinti pertvarkos tikslus ir siekiamus rezultatus, atskleidžiant pasiektą pažangą, naudą visuomenei.

2022